

фальсифікації, чим значно полегшує проведення досудове розслідування злочинів пов'язаних з шахрайством та є доказом у кримінальні справи в суді.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс: [Електронний ресурс]: за станом на 17 бер. 2020 р./ Верховна Рада України – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

2. Кримінальне кодекс: [Електронний ресурс]: станом на 20 бер. 2020 р./ Верховна Рада України – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

3. Івасюк Х.С. Використання спеціальних знань під час розслідування шахрайства у сфері страхування майна. *Право*. 2019. № 2(64). С. 130-136.

4. Теорія і практика використання спеціальних знань при розслідуванні шахрайств: монограф. Г. С. Бідняк. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ. 2019. С. 152.

Коптяєва Анастасія Юріївна,
студентка юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Єфімов Микола Миколайович,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри криміналістики,
судової медицини та психіатрії
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ТРАСОЛОГІЯ – КРИМІНАЛЬНЕ ВЧЕННЯ ПРО СЛІДИ

Часто слід являється ключем допомоги органам, які ведуть боротьбу зі злочинністю для встановлення доказів у вирішенні конкретної справи. Слід є дуже важливим при розкритті злочину. На думку авторки, поняття та всі ознаки сліду повинен знати будь-який слідчий, юрист, усі хто працюють з даним питанням, адже слід – це відображення злочинних дій, окремих елементів злочинного акту. Для криміналістики сліди є дуже цінними, тому що вони мають чітку залежність між кримінальним правопорушенням та його відбиттям.

Надалі потрібно розібратися, як історично виникло поняття сліду. Термін «трасологія» походить від французького *tracé* – слід і грецького *logos* – учення і розуміється як учення (наука) про сліди. Вперше в 1936 році його вжив російський учений у галузі кримінально-виконавчого права

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКСПЕРТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

М.М. Гернет, а для найменування розділу криміналістичної техніки радянський учений-криміналіст М.І. Якимов (1938 р.). Важливе значення для формування науки про сліди мала робота Б.І. Шевченка «Научные основы современной трасологии», видана у 1947 році. Це перша робота, в якій було сформульовано основні поняття трасології: слід, утворюючий і сприймаючий об'єкти, контактні поверхні тощо. На сьогодні криміналістична трасологія – одна з найбільш розвинених галузей криміналістичної техніки [1]. Розуміємо, що ця наука мала певні етапи розвитку. Не один науковець приклав зусиль, щоб дедалі більше розвивати це вчення.

Аналізуючи вище зазначену інформацію, можемо дати визначення терміну «Трасологія». Трасологія- це галузь криміналістичної техніки, яка вивчає всі засади слідоутворення, а також розробляє методи збирання та дослідження слідів, щоб використовувати їх для розслідування та запобігання правопорушень.

Трасологія має основне та спеціальні завдання. Основне завдання - сприяння (надання допомоги) правоохоронним органам (органам, які ведуть боротьбу зі злочинністю) своїми рекомендаціями щодо техніко-криміналістичних прийомів, методів і засобів роботи зі слідами, використання їх та результатів дослідження для потреб кримінального судочинства.

Спеціальні завдання:

- розробка засобів та прийомів виявлення, фіксації і вилучення слідів;
- розробка прийомів та засобів попереднього дослідження слідів;
- розробка засобів та методів експертного дослідження слідів з метою ідентифікації або встановлення групової належності об'єктів, або вирішення діагностичних та ситуаційних завдань;
- розробка прийомів використання слідів або інформації про сліди для розслідування кримінальних правопорушень [2, стр 96]. Отже, завдання націлені на позитивний результат в розкритті чи попередженні вчинення злочинів.

В трасології розрізняють 4 види слідів за об'єктом:

- а) сліди людини;
- б) сліди знарядь, інструментів, виробничих механізмів;
- в) сліди транспортних засобів;
- г) сліди тварин.

Кожна з наведених груп слідів може бути деталізована так:

1. Сліди людини (гомеоскопія);
 - 1.1. Сліди рук (папілярних візерунків, дактилоскопія);
 - 1.2. Сліди ніг – босих, взутих у панчохи, носки; сліди взуття;
 - 1.3. Сліди зубів;

- 1.4. Сліди нігтів;
- 1.5. Сліди ділянок тіла, що не має папілярних ліній (губ, вуха, чола, ділянок носа й т.п.);
- 1.6. Сліди одягу, рукавичок;
- 1.7. Сліди крові (криміналістичне дослідження форми й механізму їх утворення).
2. Сліди знарядь, інструментів і виробничих механізмів (механоскопія);
 - 2.1. Сліди знарядь зламу;
 - 2.2. Сліди на замках і замикаючих пристроях;
 - 2.3 Сліди на контрольних пломбах і запірно-пломбувальних пристроях;
 - 2.4. Сліди виробничих механізмів (інструментів) на виробках.
3. Сліди транспортних засобів;
 - 3.1. Сліди коліс безрейкових транспортних засобів;
 - 3.2. Сліди гусеничних ланцюгів;
 - 3.3. Сліди лиж і саней;
 - 3.4. Сліди деталей виступаючих частин транспортних засобів.
4. Сліди тварин;
 - 4.1. Сліди ніг (лап, підків) тварин;
 - 4.2. Відображення тавра (клейма) [3, стр.13].

З наведеної класифікації поняття сліду розкривається максимально широко, адже багато осіб до слідів відносять меншу класифікацію. Більшість осіб, яких було опитано авторкою, під трасологією розуміють лише половину з того, що було зазначено вище.

Також існують й інші класифікації слідів. Вчені вирізняють такі види: залежно від механізму утворення слідів розрізняють сліди: об'ємні та поверхневі, статичні й динамічні, локальні та периферичні.

Об'ємні сліди – це вдавнення відображення будови слідоутворюючого об'єкта в об'ємі, тобто у всіх трьох його вимірах — за довжиною, шириною і глибиною. Вони утворюються через д вдавнення слідоутворюючого об'єкта у податливу слідосприймаючу поверхню, яка при цьому деформується. Ці сліди частіше за все формуються на снігу, ґрунті, дереві, пластиліні, асфальті та інші, в результаті натискання або удару (сліди взуття на снігу, сліди пальців рук на пластиліні та ін.).

Поверхневі (площинні) сліди виникають у результаті змін, що відбуваються на поверхні слідосприймаючого об'єкта (за двома вимірами — довжиною і шириною). Обидва об'єкти, що беруть участь у слідоутворенні, за твердістю приблизно однакові. До поверхневих слідів можуть належати, наприклад, сліди пальців рук на поверхні меблів, сліди босих ніг на паркетній підлозі, сліди протектора транспортного засобу на асфальті. Ці сліди бувають нашаруваті (формуються внаслідок накладення на слідосприймаючий об'єкт речовини, яка має на собі слідоутворюючий об'єкт) та відшаруваті (формуються з речовини, частки якої

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКСПЕРТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

відокремлюються від слідосприймаючого об'єкта і залишаються на слідоутворюючому об'єкті- це може бути сліди рук на запилених меблях). Також поверхневі сліди бувають видимі (їх можна побачити просто оком, без додаткових дій) і невидимі(наприклад на склі, коли воно запотіє буде виден слід).

Залежно від стану об'єктів на момент слідоутворення виникають:

1) статичні сліди виникають в момент спокою (статики), котрий настає під час механічної взаємодії слідоутворюючого і слідосприймаючого об'єктів, які контактують у перпендикулярному напрямку;

2) динамічні сліди виникають у результаті самого руху одного або обох об'єктів слідоутворення. Кожна точка утворюючої поверхні залишає слід у вигляді лінії (траси). До динамічних можуть належати сліди розрубу, розпилу, ковзання, свердління, різання, тертя тощо.

Залежно від місця, на якому відбулися зміни слідосприймаючого об'єкта, вирізняють:

1) локальні сліди виникають у межах контакту взаємодіючих об'єктів Навколо локального сліду поверхня слідосприймаючого об'єкта залишається незмінною.

2) периферичні сліди виникають за межами контактної взаємодії слідоутворюючого і слідосприймаючого об'єктів (наприклад, слід від забрудненого верху взуття, утворений «на периферії», навколо взуття, за межами підошви) [4, стр. 100- 101].

Також зазначимо, що сліди бувають різні за походженням, а саме: біологічні, хімічні, механічного походження.

Таким чином, трасологія – це розділ криміналістичної техніки, який вивчає всі закономірності про сліди, та розробляє методи та рекомендації збирання та дослідження слідів. Сліди мають велику класифікацію. За об'єктом сліди бувають: людини, звірів, знарядь, інструментів і виробничих механізмів, деталей виступаючих частин транспортних засобів. Дана тема є дуже важливою для органів, які ведуть боротьбу зі злочинністю, адже завдяки трасології можна попередити та розкрити злочин.

Список використаних джерел:

1. https://pidruchniki.com/2015060965277/pravo/kriminalistichne_doslidzhennya_slidiv_trasologiya

2. Криміналістика [текст] : підручник. / В. В. Пясковський, Ю. М. Чорноус, А. В. Іщенко, О. О. Алексєєв та ін. – К. : «Центр учбової літератури», 2015. –544 с., стр. 96.

3. Трасологічні дослідження: Курс лекцій / А.В. Кофанов, О.Г. Волошин, О.В. Літвінова. К.: Київ. нац. ун-т внутр. справ, 2010. – 304 с.

4. Криміналістика [текст] : підручник. / В. В. Пясковський, Ю. М. Чорноус,

А. В. Іщенко, О. О. Алексєєв та ін. – К. : «Центр учбової літератури», 2015. –544 с., стр. 100 – 101.

Котляров Сергій Олександрович,
курсант 3-го курсу факультету
економіко-правової безпеки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Єфімов Микола Миколайович,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри криміналістики,
судової медицини та психіатрії
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ ОБШУКУ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ГРАБЕЖІВ

На подальшому етапі розслідування грабежів найбільш ефективною процесуальною дією, спрямованою на вилучення доказової інформації з матеріальних об'єктів, є обшук. Найбільш важливим є проведення обшуку за місцем проживання грабіжника – рецидивіста. Адже він проводиться для остаточного викриття злочинців, забезпечення збереження доказів, виявлення інформації про особу потерпілого.

Загалом, грабіж – це заволодіння чужим майном відкритим способом, поєднаним із насильством, яке не є небезпечним для життя чи здоров'я особи, або погрозою застосуванням такого насильства. Посягає грабіж на врегульовані законом суспільні відносини власності, право власності на майно, тому безпосереднім об'єктом грабежу варто вважати сукупність суспільних відносин власності з приводу володіння, користування та розпорядження майном, а додатковим безпосереднім об'єктом – свободу й тілесну недоторканність особи [5, с. 254].

Слід зазначити, що основним безпосереднім об'єктом грабежу є встановлений порядок обігу чужого майна. Учинення грабежу порушує відносини власності, унеможливаючи реалізацію власником його права на володіння, користування і розпорядження майном. За наявності кваліфікуючих ознак додатковими безпосередніми об'єктами цього виду злочинів є здоров'я, свобода й тілесна недоторканність особи, а також недоторканність житла чи іншого приміщення громадян. Об'єкт грабежу тісно пов'язаний з його предметом, яким може бути чуже майно, що має певну вартість, і заради заволодіння яким учиняють злочин. Найчастіше під час грабежів викрадають мобільні телефони, гроші, банківські карти,